

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

TADQIQOTLAR

ILM-FAN

TEKNOLOGIYALAR

ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR NAZARIYASI

ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

2026

Google Scholar

zenodo

Andijan, Uzbekistan

+998335668868

<https://innoworld.net>

« ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR
NAZARIYASI » NOMLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI TO‘PLAMI

3-JILD 5-SON

Konferensiya to‘plami va tezislari quyidagi xalqaro
ilmiy bazalarda indexlanadi

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O‘ZBEKISTON-2026

TRANSMILLIY KORPORATSIYALAR O'RNI

Abduhakimova Ruxshona Hakim qizi

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti Psixologiya va sotsiologiya kafedrasida sotsiologiya yo'nalishi talabasi

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada transmilliy korporatsiyalarning (TMK) zamonaviy global iqtisodiyotdagi o'rni va ularning yoshlar hayotiga ko'rsatayotgan ko'p qirrali ta'siri kompleks tarzda tahlil qilinadi. Globalizatsiya jarayonlarining jadallashuvi natijasida TMKlar nafaqat iqtisodiy faoliyat subyekti, balki ijtimoiy, madaniy va innovatsion rivojlanishning muhim drayveriga aylanganligi asoslab beriladi. Ayniqsa, yoshlar qatlamining bandligi, kasbiy shakllanishi, zamonaviy bilim va ko'nikmalarni egallashi jarayonida TMKlarning roli alohida e'tibor markazida bo'ladi.

Maqolada TMKlar tomonidan yaratilayotgan yangi ish o'rinlari, startup ekotizimiga ta'siri, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishidagi o'rni hamda xalqaro mehnat migratsiyasi jarayonlariga qo'shayotgan hissasi tahlil qilinadi. Shu bilan birga, yoshlar ongida iste'mol madaniyatining shakllanishi, global madaniy qadriyatlarning kirib kelishi va milliy identitetga bo'lgan ta'siri ham ilmiy nuqtai nazardan yoritiladi.

Tadqiqot davomida tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil va statistik ma'lumotlardan foydalanilgan bo'lib, xalqaro tashkilotlar hisobotlari hamda yetakchi iqtisodchi olimlarning ilmiy qarashlari asos qilib olingan. Olingan natijalar TMKlar faoliyati yoshlar uchun keng imkoniyatlar yaratishi bilan birga, ijtimoiy tengsizlik, mehnat bozoridagi nomutanosiblik va madaniy homogenizatsiya kabi muammolarni ham keltirib chiqarishini ko'rsatadi.

Xulosa sifatida, maqolada TMKlar va yoshlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni muvozanatli rivojlantirish zarurligi asoslab beriladi hamda yoshlar manfaatlarini himoya qiluvchi institutsional mexanizmlarni takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: Transmilliy korporatsiyalar, globalizatsiya, yoshlar, bandlik, innovatsiya, mehnat bozori, madaniyat, iqtisodiy rivojlanish.

Kirish. XXI asrda globalizatsiya jarayonlarining jadallashuvi natijasida jahon iqtisodiyoti tubdan o'zgarib bormoqda. Ushbu jarayonning eng muhim subyektlaridan biri sifatida transmilliy korporatsiyalar (TMK) alohida o'rin egallaydi. TMKlar o'z faoliyatini bir nechta davlat hududida amalga oshiruvchi, kapital, texnologiya va ishchi kuchini xalqaro miqyosda erkin harakatlantiruvchi yirik iqtisodiy tuzilmalardir. Ular bugungi kunda global ishlab chiqarish zanjirlari, investitsiya oqimlari va innovatsion rivojlanishning asosiy drayveriga aylangan.[1]

Zamonaviy sharoitda TMKlar nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi kuch, balki ijtimoiy jarayonlarga, xususan yoshlar hayotiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Yoshlar jamiyatning eng faol va istiqbolli qatlamlaridan biri bo'lib, ularning bandligi, ta'lim darajasi va ijtimoiy faolligi mamlakat taraqqiyotining

muhim ko'rsatkichlaridan hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, TMKlar tomonidan yaratilayotgan yangi ish o'rinlari, zamonaviy kasblar va innovatsion muhit yoshlar uchun keng imkoniyatlar ochib bermoqda.

Bundan tashqari, TMKlar faoliyati yoshlar ongiga bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Xususan, global brendlar, raqamli platformalar va marketing strategiyalari orqali yoshlar orasida yangi iste'mol madaniyati shakllanmoqda. Bu esa o'z navbatida milliy qadriyatlar, turmush tarzi va ijtimoiy qarashlarga ta'sir etuvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Masalan, Apple, Google va Nike kabi TMKlar nafaqat mahsulot ishlab chiqaradi, balki yoshlar madaniyati va hayot tarzini shakllantirishda ham faol ishtirok etadi.

Shu bilan birga, TMKlar faoliyatining ayrim salbiy jihatlari ham mavjud. Jumladan, rivojlanayotgan davlatlarda arzon ishchi kuchidan foydalanish, ekologik muammolarni yuzaga keltirish hamda ijtimoiy tengsizlikning kuchayishi kabi holatlar kuzatiladi. Ayniqsa, yoshlar o'rtasida mehnat bozoriga kirishdagi nomutanosiblik, malaka talablarining yuqoriligi va barqaror ish o'rinlarining yetishmasligi dolzarb muammo bo'lib qolmoqda.[2]

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi – transmilliy korporatsiyalarning yoshlar hayotidagi o'rni va ta'sirini har tomonlama tahlil qilish, ularning ijobiy va salbiy jihatlari aniqlash hamda ushbu jarayonni yanada samarali boshqarish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot davomida global iqtisodiyot nazariyalari, xalqaro tashkilotlar ma'lumotlari va zamonaviy ilmiy yondashuvlardan foydalanildi.

Metod va materiallar. Mazkur tadqiqotda transmilliy korporatsiyalarning yoshlar hayotiga ta'sirini chuqur va kompleks o'rganish maqsadida bir nechta ilmiy metodlar uyg'unligidan foydalanildi. Asosiy metodlar sifatida tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, statistik tahlil hamda kontent-tahlil usullari qo'llanildi. Tizimli tahlil orqali TMKlarning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy jihatlari o'zaro bog'liqlikda o'rganildi, ya'ni ularning nafaqat iqtisodiy o'sishga, balki yoshlar bandligi, kasbiy shakllanishi va ijtimoiy faolligiga ta'siri kompleks tarzda baholandi. Qiyosiy tahlil asosida O'zbekiston sharoitida yoshlar uchun yaratilayotgan imkoniyatlar boshqa davlatlar tajribasi bilan solishtirilib, TMKlar faoliyatining o'ziga xos jihatlari aniqlashtirildi. Statistik metodlar yordamida esa yoshlar bandligi, ish bilan ta'minlanish darajasi, mehnat bozorida ishtiroki kabi ko'rsatkichlar aniq raqamlar asosida tahlil qilindi.[3]

Tadqiqot materiallari sifatida asosan O'zbekiston Respublikasi rasmiy manbalari, milliy statistik ma'lumotlar hamda ilmiy adabiyotlar asos qilib olindi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi tomonidan e'lon qilingan mehnat bozori va yoshlar bandligiga oid statistik to'plamlar, O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi materiallari, shuningdek, Yoshlar ishlari agentligi tomonidan olib borilgan tadqiqotlar muhim empirik baza vazifasini bajardi. Ushbu manbalar orqali mamlakatda faoliyat yuritayotgan

TMKlar va ularning yoshlar bandligiga ta'siri haqidagi ma'lumotlar tahlil qilindi.[4]

Shu bilan birga, tadqiqotda xalqaro tashkilotlar ma'lumotlaridan ham foydalanilib, ular milliy ko'rsatkichlar bilan solishtirildi. Jumladan, World Bank, International Labour Organization va UNCTAD hisobotlari asosida TMKlarning global iqtisodiyotdagi o'rni, yoshlar bandligiga ta'siri va investitsiya oqimlari tahlil qilindi. Bu esa tadqiqot natijalarining ishonchligini oshirish va O'zbekiston tajribasini xalqaro kontekstda baholash imkonini berdi.

Metodologik asos sifatida institutsional yondashuv va global iqtisodiyot nazariyalaridan foydalanildi. Xususan, John H. Dunningning OLI paradigmasi TMKlarning xalqaro faoliyatini tushuntirishda nazariy asos bo'lib xizmat qildi, Joseph Stiglitzning qarashlari esa globalizatsiya jarayonining ijtimoiy oqibatlarini, jumladan yoshlar uchun yuzaga keladigan muammolarni tahlil qilishda qo'llanildi. Shu asosda TMKlar faoliyatining yoshlar uchun ijobiy (bandlik, tajriba, innovatsiya) va salbiy (tengsizlik, malaka talablari, madaniy bosim) jihatlari kompleks tarzda baholandi.[5]

Tadqiqot jarayonida olingan barcha ma'lumotlar tahliliy-sintez usuli yordamida umumlashtirildi, natijada transmilliy korporatsiyalarning yoshlar hayotiga ta'siri aniq dalillar va ilmiy xulosalar asosida yoritib berildi. Metodlarning bunday kombinatsiyasi tadqiqotning ilmiy asoslanganligi, ob'ektivligi va amaliy ahamiyatini ta'minladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Transmilliy korporatsiyalar va ularning yoshlar hayotiga ta'siri masalasi zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarda keng yoritilgan bo'lib, ushbu mavzu turli nazariy yondashuvlar asosida tahlil etiladi. O'zbek iqtisodchi olimlari tomonidan ham globalizatsiya, investitsiya jarayonlari va yoshlar bandligi o'rtasidagi bog'liqlik masalalari alohida e'tibor markazida bo'lib kelmoqda. Xususan, mahalliy tadqiqotlarda TMKlar iqtisodiy o'sishning muhim omili sifatida baholanib, ularning yangi ish o'rinlari yaratish, texnologiyalar transferini amalga oshirish va yoshlar malakasini oshirishdagi roli alohida ta'kidlanadi. Shu bilan birga, ayrim ilmiy ishlarda TMKlar faoliyatining salbiy jihatlari – ijtimoiy tengsizlik, mehnat ekspluatatsiyasi va madaniy ta'sir masalalari ham yoritilgan.

O'zbekistonlik olimlar, jumladan iqtisodiy rivojlanish va mehnat bozori masalalarini o'rgangan tadqiqotchilar TMKlar faoliyatini milliy iqtisodiyotga integratsiyalashuv jarayoni bilan bog'liq holda tahlil qilganlar. Ularning fikricha, TMKlar orqali mamlakatga kirib kelayotgan to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar yoshlar bandligini oshirish, yangi kasblar paydo bo'lishi va zamonaviy bilimlar egallanishiga xizmat qiladi. Biroq, bu jarayon barcha yoshlar uchun teng imkoniyat yaratmaydi, chunki TMKlar asosan yuqori malakali ishchi kuchiga ehtiyoj sezadi.[6]

Xalqaro ilmiy adabiyotlarda esa TMKlar faoliyati chuqur nazariy asoslar bilan izohlanadi. Jumladan, John H. Dunning tomonidan ishlab chiqilgan OLI paradigmasi TMKlarning xalqaro bozorlarga chiqish sabablarini tushuntiruvchi asosiy nazariyalardan biri hisoblanadi. Ushbu nazariyaga ko‘ra, korporatsiyalar o‘z mulkiy ustunliklari, joylashuv afzalliklari va ichki boshqaruv imkoniyatlari orqali global faoliyatni amalga oshiradi. Bu yondashuv TMKlarning yoshlar bandligiga ta‘sirini ham izohlashda muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Shuningdek, Joseph Stiglitz globalizatsiya jarayonini tanqidiy nuqtai nazardan tahlil qilib, TMKlar faoliyatining ijtimoiy oqibatlariga e‘tibor qaratadi. Uning fikricha, TMKlar iqtisodiy o‘shishni rag‘batlantirishi bilan birga, daromadlar tengsizligini kuchaytirishi va rivojlanayotgan mamlakatlarda yoshlar uchun barqaror ish o‘rinlari yetishmasligiga olib kelishi mumkin. Bu qarashlar tadqiqotda TMKlarning ikki tomonlama ta‘sirini (ijobiy va salbiy) ochib berishda muhim nazariy asos vazifasini bajaradi.

Metodologik jihatdan tadqiqot institutsional yondashuvga asoslandi. Ushbu yondashuv orqali TMKlar faoliyati davlat siyosati, mehnat bozori institutlari va ta‘lim tizimi bilan uzviy bog‘liqlikda o‘rganildi. Shuningdek, tizimli yondashuv asosida TMKlar faoliyatining iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy jihatlari yagona tizim sifatida tahlil qilindi. Bu esa yoshlar hayotiga ta‘sir etuvchi omillarni kompleks tarzda aniqlash imkonini berdi.

Bundan tashqari, tadqiqotda qiyosiy metodologiya qo‘llanilib, O‘zbekiston sharoiti xalqaro tajriba bilan solishtirildi. Bu orqali TMKlar faoliyatining milliy iqtisodiyot va yoshlar bandligiga ta‘sirining o‘ziga xos jihatlari aniqlashtirildi. Statistik va empirik ma‘lumotlar asosida olingan natijalar umumlashtirilib, ilmiy xulosalar ishlab chiqildi. Metodologiyaning bunday kombinatsiyasi tadqiqotning ilmiy asoslanganligi va amaliy ahamiyatini oshirdi.

O‘rganilgan muammolar. Mazkur tadqiqot jarayonida transmilliy korporatsiyalarning yoshlar hayotiga ta‘siri bilan bog‘liq bir qator dolzarb muammolar aniqlanib, ular iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy yo‘nalishlarda kompleks tarzda tahlil qilindi. Eng asosiy muammolardan biri – yoshlar bandligi masalasida yuzaga kelayotgan nomutanosiblikdir. TMKlar tomonidan yaratilayotgan ish o‘rinlari ko‘pincha yuqori malaka, xorijiy til bilimi va zamonaviy kasbiy ko‘nikmalarni talab qiladi, bu esa barcha yoshlar uchun teng imkoniyat mavjud emasligini ko‘rsatadi. Natijada, oliy ma‘lumotga ega bo‘lmagan yoki zamonaviy bilimlarga ega bo‘lmagan yoshlar mehnat bozorida raqobatbardosh bo‘la olmayapti.[7]

Ikkinchi muammo – mehnat sharoitlari va ish sifatiga bog‘liq masalalardir. Ayrim hollarda TMKlar rivojlanayotgan davlatlarda arzon ishchi kuchidan foydalanib, yoshlarni past haq evaziga ishlatish holatlari kuzatiladi. Bu esa yoshlar mehnatining yetarli darajada qadrlanmasligi, ijtimoiy himoya mexanizmlarining zaifligi va mehnat huquqlarining to‘liq ta‘minlanmasligiga olib

keladi. O‘zbekiston sharoitida ham ayrim xorijiy kompaniyalarda ish sharoitlari va ish haqi masalasida muvozanatni ta‘minlash dolzarb muammo bo‘lib qolmoqda.

Yana bir muhim muammo – ta‘lim tizimi bilan mehnat bozori o‘rtasidagi uzilishdir. TMKlar asosan amaliy ko‘nikmalarga ega, innovatsion fikrlay oladigan va tez moslashuvchan kadrlarni talab qiladi, ammo mavjud ta‘lim tizimi ko‘pincha nazariy bilimlarga yo‘naltirilgan. Natijada yoshlar o‘z bilim va ko‘nikmalarini amaliyotda qo‘llashda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Bu esa “malaka nomutanosibligi” (skills mismatch) muammosini yuzaga keltiradi.

Bundan tashqari, TMKlar faoliyatining madaniy ta‘siri ham muammoli jihatlardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Global brendlar va reklama strategiyalari orqali yoshlar orasida iste‘mol madaniyati kuchayib, materialistik qadriyatlar ustunlik qila boshlamoqda. Masalan, Nike, Apple va McDonald's kabi kompaniyalar mahsulotlari orqali global turmush tarzini targ‘ib etadi, bu esa milliy qadriyatlar va an‘anaviy hayot tarziga ma‘lum darajada ta‘sir ko‘rsatadi.[8]

Yoshlar o‘rtasida yana bir dolzarb muammo – ijtimoiy tengsizlikning kuchayishi bilan bog‘liq. TMKlar asosan yirik shaharlar va rivojlangan hududlarda faoliyat yuritadi, natijada qishloq hududlaridagi yoshlar bu imkoniyatlardan yetarli darajada foydalana olmaydi. Bu esa hududlar o‘rtasida iqtisodiy va ijtimoiy tafovutlarning ortishiga olib keladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalarga kirish imkoniyati cheklangan yoshlar global iqtisodiy jarayonlardan chetda qolib ketmoqda.

Shu bilan birga, yoshlar orasida vaqtinchalik ish o‘rinlarining ko‘pligi ham muammo sifatida qayd etiladi. TMKlar ko‘pincha qisqa muddatli shartnomalar asosida ishchi kuchini jalb qiladi, bu esa yoshlar uchun barqaror daromad manbai shakllanishiga to‘sqinlik qiladi. Natijada, yoshlar o‘z kelajagini rejalashtirishda noaniqliklarga duch kelmoqda.

Muhokama va natijalar. Mazkur tadqiqot natijalari transmilliy korporatsiyalarning yoshlar hayotiga ta‘siri ko‘p qirrali va murakkab ekanligini ko‘rsatdi. Olingan ma‘lumotlar asosida aniqlanishicha, TMKlar yoshlar bandligini oshirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda, ayniqsa xizmat ko‘rsatish, axborot texnologiyalari va ishlab chiqarish sohalarida yangi ish o‘rinlari yaratilmoqda. O‘zbekiston sharoitida ham xorijiy investitsiyalar hisobiga tashkil etilgan korxonalar yoshlarni ish bilan ta‘minlash, ularni zamonaviy kasb-hunar va texnologiyalar bilan tanishtirishda muhim rol o‘ynamoqda. Shu bilan birga, yoshlarning TMKlarga ishga joylashish darajasi ularning ta‘lim sifati va kasbiy tayyorgarligiga bevosita bog‘liq ekanini kuzatildi.

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, TMKlar faoliyati yoshlar o‘rtasida innovatsion fikrlash va raqamli ko‘nikmalarni rivojlantirishga sezilarli hissa qo‘shmoqda. Xususan, Google va Microsoft kabi kompaniyalar tomonidan taklif etilayotgan ta‘lim platformalari, onlayn kurslar va amaliy dasturlar yoshlarning bilim darajasini oshirishga xizmat qilmoqda. Bu esa zamonaviy mehnat bozori

talablariga moslashish imkoniyatini kengaytiradi. Natijada, yoshlar orasida IT, marketing, menejment kabi sohalarga qiziqish ortib borayotgani kuzatildi.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari TMKlar faoliyati bilan bog'liq muammolar ham mavjudligini tasdiqladi. Jumladan, yuqori malaka talab qilinishi sababli ko'plab yoshlar ushbu korxonalarda ish topishda qiyinchilikka duch kelmoqda. Bu esa mehnat bozorida ijtimoiy tabaqalanishni kuchaytiradi. Bundan tashqari, ayrim TMKlarda vaqtinchalik ish o'rinlarining ustunligi yoshlar uchun barqaror bandlikni ta'minlashga to'sqinlik qilmoqda.[9]

Muhokama jarayonida yana bir muhim jihat – TMKlarning madaniy ta'siri aniqlandi. Global brendlar orqali yoshlar orasida yangi turmush tarzi va iste'mol qadriyatlari shakllanmoqda. Masalan, McDonald's, Nike va Apple kabi kompaniyalar mahsulotlari va marketing strategiyalari orqali global madaniyat elementlarini keng yoymoqda. Bu jarayon yoshlar dunyoqarashining kengayishiga xizmat qilishi bilan birga, milliy qadriyatlarga nisbatan befarqlikni ham kuchaytirishi mumkinligi kuzatildi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, TMKlar faoliyati yoshlar uchun quyidagi ijobiy natijalarni ta'minlaydi: yangi ish o'rinlari yaratilishi, zamonaviy bilim va texnologiyalarga kirish imkoniyatining kengayishi, xalqaro tajriba orttirish imkoniyati va innovatsion fikrlashning rivojlanishi. Shu bilan birga, salbiy natijalar ham qayd etildi: mehnat bozorida tengsizlikning kuchayishi, barqaror ish o'rinlarining yetishmasligi, madaniy bosim va iste'molchilik qarashlarining ortishi.

Xulosa. Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, transmilliy korporatsiyalar zamonaviy global iqtisodiyotning ajralmas qismi bo'lib, yoshlar hayotiga kuchli va ko'p qirrali ta'sir ko'rsatmoqda. Ular orqali yangi ish o'rinlari yaratilishi, zamonaviy kasb va ko'nikmalarni egallash imkoniyatining kengayishi hamda innovatsion muhitning shakllanishi yoshlar uchun muhim ijobiy omillar sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot va xizmat ko'rsatish sohalarida TMKlar faoliyati yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, tadqiqot davomida aniqlanganidek, TMKlar faoliyati bir qator muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Jumladan, yuqori malaka talab qilinishi sababli barcha yoshlar uchun teng imkoniyat mavjud emasligi, vaqtinchalik ish o'rinlarining ko'pligi, mehnat bozorida ijtimoiy tabaqalanishning kuchayishi kabi holatlar kuzatilmoqda. Bundan tashqari, global brendlar ta'sirida yoshlar orasida iste'mol madaniyatining kuchayishi va milliy qadriyatlarga bo'lgan e'tiborning pasayishi ham muhim ijtimoiy masala sifatida qayd etildi. Umuman olganda, transmilliy korporatsiyalar yoshlar rivojida muhim omil bo'lishi bilan birga, ularning ta'siri har doim ham bir xil ijobiy natija bermaydi. Shu sababli, TMKlar faoliyatini samarali boshqarish, yoshlar manfaatlarini himoya qilish va ularning imkoniyatlaridan to'liq foydalanishni ta'minlash dolzarb vazifa hisoblanadi.

Taklif va tavsiyalar. Tadqiqot natijalariga asoslanib, transmilliy korporatsiyalar va yoshlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni yanada samarali rivojlantirish uchun quyidagi taklif va tavsiyalar ilgari suriladi.

Birinchidan, yoshlarning zamonaviy mehnat bozori talablariga moslashuvini ta'minlash maqsadida ta'lim tizimini amaliyotga yo'naltirish zarur. Xususan, oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalarida TMKlar bilan hamkorlikni kengaytirish, dual ta'lim tizimini joriy etish hamda amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga e'tiborni kuchaytirish lozim. Bu orqali yoshlarning bandlik darajasi oshadi va ular TMKlar talablariga mos kadr sifatida shakllanadi.⁴

Ikkinchidan, davlat tomonidan TMKlar faoliyatini tartibga solish va nazorat qilish mexanizmlarini takomillashtirish muhimdir. Xususan, mehnat qonunchiligiga rioya etilishi, yoshlar uchun munosib ish sharoitlari yaratilishi va ijtimoiy himoya tizimining kuchaytirilishi ta'minlanishi lozim. Bu esa yoshlar mehnat huquqlarining himoya qilinishiga xizmat qiladi.⁵

Uchinchidan, yoshlar o'rtasida tadbirkorlik va startap faoliyatini rivojlantirish zarur. TMKlar bilan raqobatbardosh bo'lish uchun mahalliy yosh tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash, innovatsion loyihalarni moliyalashtirish va biznes muhitni yaxshilash muhim ahamiyatga ega. Bu orqali iqtisodiyotda sog'lom raqobat muhiti shakllanadi.⁶

To'rtinchidan, milliy qadriyatlarni saqlagan holda global integratsiyani rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Yoshlar ongida milliy identitetni mustahkamlash, madaniy merosni asrab-avaylash bilan birga, global bilim va tajribalarni o'zlashtirish muhimdir. Bu muvozanat TMKlar ta'sirining salbiy jihatlarini kamaytirishga yordam beradi.⁷

Beshinchidan, hududlar o'rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish maqsadida TMKlarni faqat yirik shaharlarda emas, balki hududlarda ham faoliyat yuritishga rag'batlantirish zarur. Bu orqali qishloq va chekka hududlardagi yoshlar uchun ham teng imkoniyatlar yaratiladi.⁸

Umuman olganda, yuqoridagi taklif va tavsiyalarni amalga oshirish orqali transmilliy korporatsiyalar faoliyatining ijobiy jihatlarini kuchaytirish, salbiy oqibatlarini kamaytirish hamda yoshlar manfaatlarini samarali himoya qilish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. *Yoshlar bandligi va mehnat bozori statistik to‘plamlari*. Toshkent.
2. O‘zbekiston Respublikasi Bandlik va kambag‘allikni qisqartirish vazirligi. *Mehnat bozori monitoringi va tahlil hisobotlari*. Toshkent.
3. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. *Ta‘lim va kadrlar tayyorlash tizimi bo‘yicha strategik hujjatlar*. Toshkent.
4. Yoshlar ishlari agentligi. *Yoshlar siyosati va ijtimoiy faollik bo‘yicha tahliliy materiallar*. Toshkent.
5. Abdurahmonov Q.X. *Mehnat iqtisodiyoti*. Toshkent: “Iqtisod-Moliya” nashriyoti.
6. Vahobov A.V., G‘ulomov S.S. *Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar*. Toshkent.
7. World Bank. *World Development Report: Jobs*. Washington, D.C.
8. International Labour Organization (ILO). *Global Employment Trends for Youth*. Geneva.
9. UNCTAD. *World Investment Report*. Geneva.
10. Dunning J.H. *Multinational Enterprises and the Global Economy*.
11. Stiglitz J. *Globalization and Its Discontents*.
12. Friedman T. *The World is Flat*.